

Purpose. To make the analysis of the essence of the development of critical thinking in students in the process of obtaining vocational education, types and physiological aspects of this process.

Methods. Analysis, synthesis, comparison, generalization and systematization of psychological and pedagogical literature on critical thinking and its activity aspect in native and foreign theory; the method of forecasting to specify the value of theoretical aspects of the development of critical thinking by future specialists in theatrical art in Ukraine.

Results. In philosophical and psychological literature the classification of thinking is given by types, kinds, means on certain grounds. Thus, the types of thinking include concrete and abstract, intuitive and discursive, visual-figurative and conceptual (conceptual, systemic). Critical thinking is understood as argumentative analysis, problem solving, decision-making, and a deep self-motivated cognitive process. Found that critical thinking has the following stages: 1) to identify the problem; 2) to select the relevant information; 3) information analysis; 4) search for the reasons causing the problem; 5) generate ideas; 6) formulate questions for verifying conclusions and ideas; 7) choose the most effective solution; 8) implement the solution and test it. To the physiological-psychological aspects of critical thinking include: memorization, understanding, application, analysis, evaluation, creation.

Originality. On the basis of the analysis of scientific literature in the retrospective attempt to determine the

essence and peculiarities of critical thinking for the professional training of specialists from different fields; the analysis of the importance of critical thinking for future specialists was made and the stages of the development of critical thinking in the general aspect were determined.

Conclusion. The analytical review of the problem of developing critical thinking in the historical retrospective shows that the main essence of the development of critical thinking is the phased implementation of actions from simple to complex: memorization, understanding, application, analysis, evaluation, creation. Taking into account the peculiarities of the development of critical thinking is vital in the process of training young specialists in any field, and therefore needs context-based consideration and analysis. The development of critical thinking in future theater artists is an integral aspect of their professional training. However, the above-mentioned aspect requires a more thorough study, in particular theoretical study of the development of critical thinking among the specialists in theatrical art in contemporary domestic and foreign studies, which provides the prospect of further scientific research in this direction.

Keywords: creative personality; professional training; identity self-identification; critical thinking; skills; academic environment.

Одержано редакцією 23.07.2019
Прийнято до публікації 14.08.2019

DOI 10.31651/2524-2660-2019-3-34-39

ORCID 0000-0002-6494-0451

СИДОРЕНКО Олена Леонідівна,

викладач кафедри практики англійської мови,
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
e-mail: korzhusenko.lv.73@gmail.com

УДК 378.018.593(477)

РОЗВИТОК ПРИВАТНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: РЕТРОСПЕКТИВА ТА ПЕРСПЕКТИВА

Узагальнено досвід становлення та розвитку приватної вищої освіти на території України в історичній ретроспективі та на сучасному етапі.

Простежено тяглість традицій приватної ініціативи в розвитку вітчизняної освіти від часів Київської Русі до сучасності.

Визначено основні типи приватних вищих навчальних закладів, які існували на території України в період активної розбудови системи вищої освіти, а саме наприкінці XIX – на початку XX століття (університетського типу, медичні, педагогічні, сільськогосподарські, мистецькі, комерційні та політехнічні).

Проаналізовано умови становлення приватного сектору вищої освіти після проголошення незалежності України.

Окреслено особливості діяльності сучасних приватних закладів вищої освіти.

Ключові слова: вища освіта; приватна вища освіта; вищий навчальний заклад; університет; інститут; вищі курси; консерваторія; заклад вищої освіти; вища школа; педагогіка.

Постановка проблеми. Вища освіта відіграє ключову роль у формуванні інтелектуального, наукового і творчого потенціалу країни, тому аналіз ретроспекти-

ви, окреслення стану та визначення перспектив розвитку галузі є надзвичайно важливим для розуміння сучасних трансформацій та визначення векторів подальшого поступального руху. Реформування вищої освіти є одним із пріоритетів державної політики України останніх років, основні напрями якого зафіксовано у законах України «Про вищу освіту» (2014) та «Про освіту» (2017) та інших нормативних документах. Сучасні модернізаційні перетворення зумовлені як потребами українського суспільства, так і структурними змінами у самій сфері освіти, її глибинними суперечностями, які існували століттями та посилювалися після проголошення незалежності Української держави. Повною мірою це стосується і приватної вищої освіти – потужного сектора, що стимулює інноваційний розвиток та підвищення ефективності функціонування всієї системи освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку приватної вищої освіти в Україні знайшла висвіт-

лення у вітчизняній науковій літературі останніх років (В. Астахова, С. Астахова, І. Добрянський, О. Донік, О. Друганова, Л. Корж-Усенко, Н. Левицька, В. Огаренко, Т. Павлова, В. Постолатій, І. Прохор, Є. Степанович, І. Тимошенко, Т. Удовіцька та ін.). Проте переважна більшість цих праць виконана в галузях філософії, соціології, історії, права, економіки, теорії державного управління. При цьому варто зауважити, що розвиток приватної вищої школи став предметом вивчення здебільшого дослідників-представників цього сектору освіти, які добре обізнані зі здобутками, проблемами та недоліками приватних закладів вищої освіти.

Зважаючи на багатофакторність і значимість процесів реформування вищої, зокрема приватної, школи в незалежній Україні доцільним є поглиблення розробки досліджуваної тематики в педагогічному дискурсі.

Мета статті – узагальнити досвід становлення та розвитку приватної вищої освіти на території України в історичній ретроспективі та на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом століть широкі верстви громадськості обстоюють питання оновлення існуючих вищих шкіл задля підвищення якості освітніх послуг. Методом ретроспективного аналізу встановлено, що відповіддю на суспільний запит стало створення двірцевих шкіл, шкіл майстрів грамоти та практики індивідуального наставництва на території Київської Русі, що постали завдяки приватній ініціативі. У XVI–XVIII століттях приватна ініціатива стала одним із вагомих факторів розвитку вітчизняного шкільництва, сприяючи розбудові мережі навчальних закладів різного рівня, зокрема братських шкіл, Острозької та Києво-Могилянської академії, православних колегіумів, католицьких і протестантських навчальних закладів.

Аналіз джерел засвідчує, що в XIX – на початку XX століття вища освіта знаходилася на перетині багатьох культурно-історичних, соціально-економічних і суспільно-політичних процесів; активізувався інтерес громадськості до розвитку галузі, яка мала оперативну реагувати на нові суспільні виклики. Сама структура вищої школи досліджуваного періоду була складною за кількісними і якісними показниками, зазнаючи впливу об'єктивних і суб'єктивних факторів. На

думку О. Іванова, вона формувалася в два етапи: в першій половині XIX століття було створено духовні і матеріальні основи університетської освіти; у другій половині XIX століття відбувалося удосконалення і завершення цього процесу, що супроводжувалося диверсифікацією існуючих ланок [1, с. 20].

Застосування методу синхронного аналізу підтверджує, що наприкінці XIX – на початку XX століття поруч з класичними Київським, Харківським та Новоросійським університетами на території України постали громадські і приватні вищі навчальні заклади. За підрахунками сучасних дослідників (Л. Корж-Усенко [2, с. 166–167], Т. Удовіцька [3, с. 90] та ін.) таких закладів на українських землях, що входили до складу Російської імперії, налічувалося близько двадцяти, проте їх кількість була нестабільною. Відповідно до спеціалізації, змісту підготовки фахівців приватні вищі школи розподілялися на декілька груп: вищі університетського типу, медичні, педагогічні, сільськогосподарські, мистецькі вищі навчальні заклади, комерційні та політехнічні інститути.

Вищі навчальні заклади університетського типу були переважно жіночими за складом вихованців: Одеські (1903 р.), Київські (1906 р.), Харківські (1907 р.) вищі жіночі курси, Ніжинські вищі жіночі історико-філологічні курси (1916 р.), Київські вечірні вищі жіночі курси А. Жекуліної (1905 р.), Катеринославські вищі жіночі курси О. Тихонової і М. Копилова (1916 р.), Новоросійський вищий міжнародний інститут в Одесі (1916 р.). Причому більшість жінок надавала перевагу історико-філологічній спеціалізації, тож між державною та приватною вищою школою склалася паритетна ситуація – своєрідний розподіл праці в підготовці викладацьких кадрів: перша, чоловіча за складом студентів, готувала переважно фахівців природничо-математичних спеціальностей, друга, переважно жіноча, – гуманітаріїв.

Наступну групу становили жіночі медичні навчальні заклади (Київський (1908 р.) і Харківський (1910 р.) жіночі медичні інститути, Одеські вищі жіночі медичні курси (1910 р.)), які постали у відповідь на обмеження прав жінок на вищу освіту відповідної спеціалізації та внаслідок відсутності таких факультетів у більшості вищих жіночих школах.

Аналіз організаційно-навчальної складової діяльності педагогічних навчальних закладів (Фребелівський жіночий педагогічний інститут у Києві (1907 р.), Харківські Фребелівські курси (1907 р.)) дозволяє стверджувати, що вони вирізнялися побудовою процесу навчання на основі теорії «вільного виховання», повсемісно сприяючи дотриманню принципів особистісно зорієнтованого навчання, єдності теоретичної і практичної складових професійно-педагогічної підготовки фахівців [4].

Мистецький напрям освіти було представлено музично-драматичною школою імені М. Лисенка (1904 р.), Київською (1912 р.) і Харківською (1913 р.) консерваторіями, новаторськими закладами, в яких культивувалися мистецькі таланти.

Значного розвитку наприкінці XIX століття зазнали політехнічні вищі (Харківський жіночий політехнічний інститут Південноросійського технологічного товариства та Приватний єврейський політехнічний інститут для чоловіків і жінок у Катеринославі), що вирізнялися рухливою багатопрофільною структурою, яка в разі необхідності доповнювалася новими відділеннями, підвідділами, спеціальними курсами.

Комерційну групу вишів представляли Київський (1906 р.) і Харківський (1912 р.) інститути, статутами яких передбачалося надання слухачам вищої комерційної й економічної освіти, підготовка їх до практичної діяльності в банках, страховій справі, до служби в земському і міському самоврядуванні, у фінансовому відомстві, викладання в середніх комерційних училищах. Вищу аграрну освіту надавали Харківські вищі жіночі курси сільського господарства (1917 р.).

Використання методу порівняння дозволяє стверджувати, що народногосподарські вищі перебували на периферії системи вищої освіти, орієнтуючись на підготовку вузько спрямованих фахівців промисловості та сільського господарства з випускників реальних, технічних, гірничих, сільськогосподарських, комерційних училищ. В цілому ж маючи (за незначним винятком) ту ж, що й університети, науково-методичну і змістову основу своєї діяльності, новостворені приватні вищі школи були

досить різноманітні за контингентом вихованців, освітнім цензом абітурієнтів, організаційними формами, цілями і методами викладання.

Аналіз наукових розвідок сучасних дослідників (Л. Корж-Усенко [2], Т. Павлова [5], Т. Удовицька [3] та ін.) доводить, що за досить короткий період своєї діяльності більшість із вище окреслених приватних вищих навчальних закладів перетворилися на повноцінні вищі школи з усіма необхідними складовими елементами вишів, що дозволило їм успішно провадити підготовку фахівців як із традиційних спеціальностей, так і з нових напрямків. Підкреслимо, що приватні вищі школи суттєво посилили ті ланки освіти, в яких найбільш гостро відчувалися проблеми в підготовці фахівців (педагогічну, медичну, сільськогосподарську освіту), а також наповнили відсутні ланки (економіко-комерційна освіта, музичне мистецтво), пом'якшуючи наслідки охоронних обмежень доступу до вищої освіти певних категорій молоді, дискримінованих за національною, гендерною чи іншими ознаками.

Встановлено, що значна активізація приватної ініціативи припала на період правління українських урядів, коли було започатковано десятки вищих шкіл найрізноманітнішого спектру освітніх послуг. Натомість уніфікована та централізована система вищої освіти радянського періоду не передбачала приватного сегменту.

Ретроспективний аналіз засвідчує, що черговий сплеск інтересу громадськості до розвитку вищої освіти стався з проголошенням незалежності України. Фундування приватних закладів вищої освіти відбувалося з урахуванням кон'юнктури ринку освітніх послуг і ринку праці, враховуючи існуючий попит на вищу освіту, залишений у спадок від радянських часів (станом на 1992 рік на 100 випускників шкіл державні вищі могли запропонувати лише 22 місця [6]). Аналіз досвіду діяльності приватних вишів дозволяє стверджувати, що більшість з них на початку свого становлення здійснювали підготовку з 3–4 спеціальностей, що надавало можливості для реалізації індивідуального підходу до студентів. Підготовка фахівців у приватних вищах переважно здійснювалася у таких сферах, як економіка, менеджмент, маркетинг, правознавство, медицина, іноземні мови, міжнародні відносини, соціологія,

психологія, журналістика, землевпорядкування тощо.

Погодимось з думкою Г. Січкаренко, яка вказує на те, що новостворені приватні заклади вищої освіти активно запроваджували новітні навчальні курси, авторські програми, нестандартні методики навчання і виховання, підбору студентів, викладацьких й управлінських кадрів, навчально-методичної літератури (та її видання) [6]. Також вони мали більш широкі зв'язки з вишами західних країн, широко використовували їх програми, методики, можливості обміну викладачами і студентами, що в подальшому почало активно використовуватися й державними закладами освіти, які на сучасному етапі є флагманами надання якісних та різносторонніх освітніх послуг. Сильними сторонами приватних вишів були і залишаються гнучкість, оперативність реагування, інноваційні можливості, індивідуальний підхід до студентів тощо.

З'ясовано, що на початку діяльності приватні заклади вищої освіти потерпали від нерозвиненості матеріальної бази, невизначеності статусу, плінності та нестачі педагогічних кадрів, відсутності соціальних гарантій для викладачів і студентів, власних академічних традицій, необхідних нормативних актів. Проте це ж і стало стимулом для їх подальшої активної розбудови, впровадження нових підходів до рішень неординарних проблем, ініціативи та ефективної інноваційної діяльності, що сприяло професійній самореалізації викладачів і студентів. За визначенням сучасних дослідників (М. Михайліченко [7], Г. Січкаренко [6], І. Тимошенко [8]), провідні, а головне стабільні у своїй діяльності приватні виші зробили відчутний внесок у подолання системної кризи в Україні, забезпечивши важливі соціальні функції зі створення тисяч робочих місць, розширення можливостей отримання вищої освіти тисячам молодих людей (уберігши багатьох із них від безробіття й асоціальних проявів), забезпечення держави фахівцями затребуваних спеціальностей, створення бази для апробації освітніх новацій та інше.

Станом на сьогодні в Україні утвердилася досить стабільна мережа приватних закладів вищої освіти. Так, дослідниця В. Панкратєва наводить дані, за якими на початок 2012–2013 навчального року система вищої

освіти України включала 823 закладів вищої освіти I–IV рівнів акредитації, з них 646 – державної та комунальної форм власності та 177 – приватної форми власності [9]. Порівнюючи ці цифри із даними початку 2015–2016 навчального року, наведеними у розвідці професора А. Підгорного [10], можемо констатувати, що протягом останніх років серед вітчизняних вишів частка державних закладів складає 78–80%, а приватних – 20–22 %.

Аналіз інформаційних ресурсів дозволяє виокремити десять провідних приватних вишів України на початок 2018–2019 навчального року: Університет імені Альфреда Нобеля, Львівський торговельно-економічний університет, Академія адвокатури України, Київський міжнародний університет, Український Католицький Університет, Київський медичний університет, Полтавський університет економіки і торгівлі, Українсько-американський університет «Конкордія», Університет економіки та права «КРОК», Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія» [11]. Рейтингову таблицю оприлюднено інформаційним освітнім ресурсом «Освіта.ua», який склав консолідований рейтинг вищих навчальних закладів України 2018 року, взявши за основу найбільш авторитетні серед експертів та засобів масової інформації національні рейтинги навчальних закладів України («Топ-200 Україна», «Scopus» та «Бал ЗНО на контракт»). Варто зауважити, що більшість цих закладів демонструють не тільки стабільно високі рейтингові показники, але й забезпечують високу якість підготовки фахівців різних спеціальностей, затребуваних на батьківщині та за її межами.

Підкреслимо, що утвердженню мережі вітчизняних закладів освіти приватної форми власності сприяло прийняття ряду нормативних документів. Так, текстологічний аналіз Національної доктрини розвитку освіти в Україні (2002 р.) засвідчив, що «стратегічним завданням держави на сучасному етапі є формування багатоваріантної інвестиційної політики, яка передбачає можливість залучення до фінансування освітньої галузі різноманітних коштів: приватних осіб, підприємств, організацій, міжнародних фондів та товариств, благодійних внесків тощо» [12]. На фінансовий плюралізм у розвитку вищої освіти вказано також у преамбулі Закону

України «Про вищу освіту» (2014 р.), де визначено, що він «встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з закладами вищої освіти на принципах автономії закладів вищої освіти, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях» [13]. Все це створює сприятливі передумови для подальшої розбудови приватного сектору у вищій освіті України, проте й спонукає до прийняття цілого пакету нормативних актів, які б повністю урегулювали діяльність приватних вишів.

Варто наголосити на тому, що приватні та інші типи недержавних навчальних закладів існують практично у всіх розвинутих країнах світу, тож дослідниками було проведено цікавий аналіз щодо визначення місця України у світовому рейтингу приватних вишів. Так, М. Михайліченко наводить інформацію про кількість приватних закладів в системі вищої освіти в країнах Центральної і Східної Європи: Польща 70 %, Естонія 64%, Чеська Республіка 60 %, Угорщина 55 %, натомість, Україна та Білорусь – лише 22% [7]. Враховуючи вище зазначене, підтримаємо думку В. Астахової щодо необхідності надання прямої підтримки держави приватних закладів вищої освіти відповідно до загальновизнаної у світі практики [14], адже саме в цьому вбачається дієвий шлях подальшої оптимізації діяльності цих вишів, що містять вагомий прогностичний потенціал щодо розвитку галузі та держави в цілому.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Таким чином, розвиток приватної освіти є прямим результатом оновлення освітньої системи, її повноцінного входження в нові соціально-економічні і політичні умови, що спонукає до конкуренції серед постачальників освітніх послуг, а, отже, і до зростання якості освіти. Ця теза є актуальною для вітчизняної сфери освіти як в історичній ретроспективі, так і в сучасних умовах. Стверджуємо, що

швидкі темпи модернізації та інформатизації освітнього процесу стали головною перевагою приватних вишів або тих закладів освіти, над якими взяли шефство приватна особа чи організація.

Перспективними напрямками подальшого дослідження обраної проблеми бачиться узагальнення позитивного зарубіжного досвіду розвитку приватної вищої школи.

Список бібліографічних посилань

1. Иванов А.Е. Высшая школа России в конце XIX – начале XX века : [монография]. Москва, 1991. 392 с.
2. Корж-Усенко А. В. Концептуальні та організаційно-педагогічні засади розвитку освітнього процесу у вищій школі України (1905–1920 рр.). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. 492 с.
3. Удовичька Т.А. Громадські і приватні вищі навчальні заклади в Україні (наприкінці XIX – на початку XX ст.): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 «Історія України». Харків, 2002. 185 с.
4. Сидоренко О.А. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти на початку XX століття : досвід Київського Фребелівського педагогічного інституту. *Дошкільна освіта від традицій до інновацій* : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів, магістрантів та молодих учених (м. Суми, 8–9 листопада 2018 р.). Суми, 2018. С. 318–320.
5. Павлова Т.Г. Негосударственная высшая школа Харькова в начале XX века: [монография]. Харьков: Изд-во Сага, 2012. 408 с.
6. Січкаренко Г. Реформування вищої освіти України та створення ринку освітніх послуг. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 6: Історичні науки. 2010. Вип. 6. С. 186–193.
7. Михайліченко М. Приватні вищі навчальні заклади: функціонування та управління у контексті демократизації. *Науковий вісник. Серія. Філософія*. 2017. Вип. 48, ч. II. С. 138–149.
8. Тимошенко І. І., Тимошенко З. І. Недержавні приватні вищі: етапи непростого становлення. *Економіка і управління*. 1998. № 1. С. 12.
9. Панкратьєва В.В. Сучасні тенденції розвитку системи вищої освіти України (суспільно-географічний аспект). *Регіон – 2013 : стратегія оптимального розвитку : матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Харків, 7–8 листопада 2013 р.)*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/9731>
10. Підгорний А.З., Голубчикова Ю.В. Статистичний аналіз динаміки та стану розвитку ВНЗ України. *Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових праць*. Одеса: ОНЕУ, 2017. Вип. 3, ч. I. С. 7–14.
11. Кращі приватні навчальні заклади України. URL: <http://osvita.ua/vnz/rating/25714/>
12. Національна доктрина розвитку освіти в Україні. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
13. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
14. Астахова В. І. Аналітична записка про стан приватного сектору освіти в Україні. *Вчені записки Харківського гуманіт. університету «Народна українська академія»*. 2011. Т. 17. С. 555–561.

References

- Ivanov, A.Ye. (1991). Higher school of Russia in the late XIX and early XX centuries. Moscow (In Russ).
- Korzh-Usenko, L.V. (2018). Conceptual and organizational-pedagogical foundations of educational process development in the higher school of Ukraine (1905–1920). Sumy (in Ukr).
- Udovitska, T.A. (2002). Public and private higher education institutions in Ukraine (at the end of XIX – early XX centuries) (PhD Dissertation). Thesis. Kharkiv (in Ukr).
- Sydorenko, O.L. (2018). Training of future specialists in pre-school and elementary education at the beginning of the XX century: the experience of Kiev Fröbel Pedagogical Institute. *Preschool education from traditions to innovations: materials of the IV All-Ukrainian Scientific and Practical Conference for students, undergraduate students and young scientists* (Sumy, November 8–9, 2018). Sumy. 318–320 (in Ukr).
- Pavlova, T.H. (2012). Non-state higher school of Kharkiv at the beginning of the XX century. Kharkiv (in Ukr).
- Sichkarenko, H. (2010). Reforming higher education in Ukraine and creating a market for educational services. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov. Series 6: Historical Sciences*, 6, 186–193 (in Ukr).
- Mykhailichenko, M. (2017). Private higher education institutions: functioning and governance in the context of democratization. *Scientific bulletin. Series Philosophy*, 48, II, 138–149 (in Ukr).
- Tymoshenko, I.I., & Tymoshenko, Z.I. (1998). Non-state private higher education: stages of difficult formation. *Economics and Management*, 1, 12 (in Ukr).
- Pankratieva, V.V. (2013). Modern trends of development of the system of higher education of Ukraine (socio-geographical aspect). *Region – 2013: Optimal Development Strategy: Materials of a Scientific and Practical Conference with International Participation* (Kharkiv, November 7–8, 2013). Kharkiv: V. Karazin Kharkiv National University. Retrieved from: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/9731> (in Ukr).
- Pidhornyi, A.Z., & Holubchukova, Yu.V. (2017). Statistical analysis of dynamics and state of development of higher education institutions of Ukraine. *Statistics – a tool for socio-economic research*, 3, I, 7–14. Odesa (in Ukr).
- Best private higher education institutions of Ukraine. Retrieved from: <http://osvita.ua/vnz/rating/25714/> (in Ukr).
- National doctrine of education development in Ukraine. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> (in Ukr).
- Law of Ukraine «On higher education», July 1, 2014 No. 1556-VII. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (in Ukr).
- Astakhova, V.I. (2011). An analytical note on the state of the private sector of education in Ukraine. *Scientific notes of Kharkiv Humanitarian University «People's Ukrainian Academy»*, 17, 555–561 (in Ukr).

SYDORENKO Olena,

Teacher of English Language Practice Department,
Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko

**THE DEVELOPMENT OF PRIVATE HIGHER EDUCATION IN UKRAINE:
RETROSPECTIVE AND PERSPECTIVE**

Summary. Introduction. Active reforming of higher education in Ukraine in recent years has led to a rethinking of the experience of developing a national education system, including the private sector, which has a significant potential for defining the prospects for development of the field.

Purpose. The purpose of the article is to summarize the experience of formation and development of private higher education in the territory of Ukraine in the historical retrospective and at the present stage.

Methods. In the research were used general scientific methods (analysis, generalization, comparison), which provided the opportunity to formulate the initial statements and conclusions, distinguish the leading directions of research, and specific scientific methods (textological, retrospective and synchronous analysis) – for the purpose of processing the historiographical work, the source base and normative field of the study with the aim of generalization of experience of domestic private higher education institutions within the wide historical interval.

Results. The continuity of traditions of private initiative in the development of native education from the time of Kievan Rus to modern times has been traced. The main types of private higher education institutions that existed on the territory of Ukraine during the period of active development of the system of higher education, namely, the end of the XIX – the beginning of the XXth century (university type, medical, pedagogical, agricultural, artis-

tic, commercial and polytechnic), have been outlined. The conditions of formation of the private sector of higher education after the declaration of Ukraine's independence have been analyzed. The data, including statistics, about the peculiarities of the activity of modern private universities is given.

Originality. Development of the private sector of higher education of Ukraine within the wide temporal field and in the context of formation of the domestic system of higher education has been generalized.

Conclusion. It is proved that formation of private higher education is a direct result of the renewal of the educational system, its full-fledged entry into new socio-economic and political conditions, which prompts competition among providers of educational services, and consequently to the growth of the quality of education. It is argued that this thesis is relevant for the domestic sphere of education in the historical retrospective and in modern conditions.

Keywords: higher education; private higher education; institution of higher education; university; institute; higher courses; conservatory; higher education institution; High school; pedagogy.

Одержано редакцією 23.07.2019
Прийнято до публікації 12.08.2019